

historia Buddyzmu

Buddyzm jest terminem wieloznacznym. Wywodząc się od swojego założyciela - Buddy, indyjskiego księcia Siddharty z rodu Sakjów, zwanego też Gautaną lub Sakjasiuhą (Lew z rodu Sakjów) - oznacza naukę "Przebudzonego" lub "Oświeconego" (560-480r.p.n.e.). Ponieważ jednak sami buddyści przyjmują, że przed historycznym Buddą pojawiali się również inni buddowie (przebudzeni), termin "buddyzm" posiada również znaczenie ogólnohistoryczne, jako miano z dawien dawna istniejącej i stale przez nowych buddów głoszonej religii uniwersalnej.

Wydaje się, iż Budda nie miał zamiaru tworzyć nowej religii. Jego nauki stanowiły nowy system filozoficzny, wskazujący jak osiągnąć szczęście (nirwanę). Przekształcenie się buddyzmu w religię nastąpiło dopiero po jego śmierci. Jednak jeszcze za jego życia był nieomal rewolucyjną doktryną - kładł nacisk nie na jogę (umartwienie się) lecz na dharma.

Od czasów swego założyciela, buddyzm nie uznający bóstw oraz systemu kast, rozprzestrzenił się po całym świecie, zwłaszcza w Indiach w III w.p.n.e.

W przeciwieństwie do hinduizmu, buddyzm nie wymagał długich i skomplikowanych studiów. Jego zasady były bardzo proste, a nauka dostępna dla wszystkich - przekazywana w języku potocznym, w przeciwieństwie do hinduizmu, posługującego się sanskrytem (świętym językiem). W hinduizmie jedynie kapłani (bramini) mogli składać ofiary i sprawować obrządki, więc święte teksty i formuły zrozumiałe były jedynie dla nich.

Buddyści nie zwracali uwagi na system kastowy, nie interesowało ich bogactwo ani zawód wiernych. Społeczność wyznawców zaczęła się organizować jeszcze za życia Oświeconego.

Obok zgromadzeń mnichów i mniszek powstawały grupy świeckich wyznawców, co pozwalało na tworzenie się ośrodków kultu i studiów.

Pierwsza sangha, organizowana przez Buddę i jego pierwszych pięciu towarzyszy, liczyła do 500 osób. Według tradycji, zasady regulujące tryb życia jej członków sformułował sam Budda, jednak najprawdopodobniej powstały one krótko po jego śmierci.

Początkowo mnisi nie mogli niczego posiadać, pracować, czy mieszkać w osadach wraz z innymi ludźmi. Przez osiem miesięcy wędrowali, utrzymując się z jałmużny, zaś porę deszczową spędzali w zgromadzeniach. Szybko jednak zaprzestali wędrownego trybu życia i zaczęli osiedlać się w sąsiedztwie większych skupisk ludzkich.

W zetknięciu z innymi religiami nauki buddyjskie uległy przeobrażeniu. Kult Buddy przeistoczył się w kult osoby, a klasztory buddyjskie (wihary) stały się świątyniami, w których oddawano cześć wizerunkom mistrza.

W ramach buddyzmu rozwinęły się także dwa kierunki: "mały wóz" (hinajana) i "wielki wóz" (mahajana), który wraz ze zbiorem magicznych formuł (mantrajaną) stał się podstawą buddyzmu tybetańskiego - lamaizmu.

Nazwy obu kierunków wywodzą się z metafory świata jako płonącego domu. Kto chce uratować jedynie siebie, temu potrzebny jest "mały wóz". Jednak jeśli ktoś chce uratować innych, potrzebuje "wielkiego wozu".

Zwolennicy obu kierunków w przeszłości ostro się zwalczyli, jednak ostatecznie zwyciężyła mahajana.

Największa popularność buddyzmu w Indiach przypada na panowanie króla Aśoki w III w.p.n.e. Wtedy też nauki Buddy zaczęły się rozprzestrzeniać w Azji środkowej i wschodniej i dotarły aż do Japonii.

W kraju swych narodzin buddyzm zanikł w XIII wieku.

Od XI wieku wypierany był przez dawne religie indyjskie - braminizm i hinduizm - które przejęły i wchłonęły niektóre idee buddyzmu. W istocie obie razem stanowią jedną religię. Najstarszy etap jej rozwoju, to religia wedyjska (wedyzm) później, wraz z rozwojem rytuałów przez braminów - nazwana braminizmem. Nazwa "hinduizm" pojawiła się, gdy religia ta wchłonęła pierwiastki religii przedaryjskich i dotąd jest używana.

Między etapem rozwoju braminizmu i hinduizmu nie ma wyraźnej granicy historycznej. W czasach współczesnych najwięcej wyznawców ma buddyzm na Cejlonie, w Tybecie, w części Chin, oraz na Półwyspie Indochińskim.

Po odejściu Buddy, jego nauka przekazywana była początkowo tylko ustnie, aż wreszcie w pierwszym stuleciu przed Chrystusem przemówienia i nauki mistrza (sutry) zostały spisane w języku pali za panowania króla cejlońskiego Vattagamani. Obok therawadinów (zwolenników nauki najstarszych mnichów) było w starożytności wiele innych szkół, z których każda posiadała odrębny kanon, spisany w dialektach prakryckich lub w sanskrycie.

Wspomniano już o cesarzu Aśoka - był on jednym z najwybitniejszych protektorów i propagatorów buddyzmu, który za pośrednictwem posłów przekazał naukę Buddy greckim władcom Egiptu, Syrii, Epiru i Kyrene.

Wzbogaceniem i rozwinięciem hinajany było pojawienie się na przełomie kalendarzowej ery mahajany, która wprowadziła szereg innowacji, znacznie wzbogaciła obrzędowość, stworzyła monoistyczną nadbudowę nad pluralistyczną nauką o wielu czynnikach istnienia.

Z mahajany stopniowo wyłoniła się odmiana nazwana "trzecim wozem", czyli mantrajaną lub wadžrajaną. Kładziono w nim duży nacisk na czynności magiczne, święcenia i obrzędy (czasem o charakterze erotycznym).

Po tych przekształceniach nauka Buddy znacznie się zbliżyła do hinduistycznego trantryzmu i siaktyzmu, stając się niemal swym przeciwieństwem.

Praktyki wadžrajaną rozprzestrzeniły się na terenie Tybetu, oraz innych rejonach subkontynentu i za granicą, w istocie jednak prowadziło to do wewnętrznego rozkładu religii na terenie Indii.

Istotne znaczenie miała tu kontrreformacja bramińska pod egidą filozofa Siankary, zaś zdobycie Biharu przez mahometan w 1193r. oraz zniszczenie klasztorów buddyjskich pozbawiło buddyzm ostatniego punktu oparcia nad Gangesem.

Jedynym zachowanym do dzisiaj kanonem jest kanon szkoły therawadinów, napisany w języku pali.

Istnieją podstawy aby sądzić, że kanon w swej podstawowej treści oddaje prawdziwie naukę

Doskonałego o znikomości, nieważności i bolesnych charakterze wszystkich przejawów bytu, oraz możliwości wyrwania się z kręgów cierpienia i osiągnięcia nirwany.

Kanon palijski składa się z wielkiej liczby ksiąg i dzieli się na trzy części, tzw. "kosze" (pitaka) a mianowicie:

" kosz dyscypliny zakonnej" (vinaja-pitaka),"kosz przypowieści" (sutta-pitaka) oraz "kosz scholastycznej dogmatyki" (abhidhamma-pitaka) - z czego dla poznania nauki Buddy najważniejsza jest sutta-pitaka.

Znawca przedmiotu, Helmut von Glasenapp w pracy "religie niechrześcijańskie" pisze iż.:
dzisiejsi buddyści w Cejlonie i w Indiach zagangesowych posługują się kanonem pali, buddyści w Nepalu korzystają z pozostałości kanonu sanskryckiego. Chińczycy, Koreańczycy i Japończycy uznają chińskie Tipitaka (trójkosz). Jest to ogromny skarb przeszło tysiąca sześciuset dzieł, z których część została przetłumaczona z języków indyjskich, część napisana w Chinach przez słynnych duchownych i założycieli sekt.

Tybetańczycy mają dwa zbiory pism świętych: kandzur (sto osiem tomów), tandzur (dwieście dwadzieścia pięć tomów). Częściowo są to tłumaczenia z indyjskiego, częściowo zaś egzotycznej założycieli sekt.

Tybetańczycy mają dwa zbiory pism świętych: kandzur (sto osiem tomów), tandzur (sto osiem tomów), tandzur (dwieście dwadzieścia pięć tomów). Częściowo są tu tłumaczenie z indyjskiego, częściowo zaś egzotyczne dzieła tybetańskich nauczycieli kościelnych.

<http://okno-wiedzy.xorg.pl>